Ons kenmerk
AD.2600151

Contactpersoon
M.P. van Leeuwen

Plaats/Datum
Den Haag, 3 november 2026

Uw kenmerk

Doorkiesnummer
070-310 00 00

Onderwerp
Advies Wetsvoorstel toekomstbestendige financiering mbo

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
dr.mr. R.M. Letschert
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Geachte Minister,

In deze brief vindt u het advies van de Onderwijsraad over het voornemen om de financiering van het middelbaar beroepsonderwijs te herzien.[1] De raad reageert op de versie van het ontwerpwetsvoorstel Toekomstbestendige financiering mbo die op 14 juli 2026 in internetconsultatie is gegaan.[2] Het wetsvoorstel omvat twee aspecten. Het eerste aspect is een wettelijke regeling voor schoolkosten. Het tweede is een herziening van de bekostigingssystematiek gericht op stabiliteit en behoud van toegang tot opleidingsaanbod in het hele land.

De raad doet geen aanbevelingen om het ontwerpwetsvoorstel of de memorie van toelichting aan te passen. De voorgestelde regeling voor schoolkosten komt tegemoet aan reële toegankelijkheidsproblemen voor jongeren die opgroeien in armoede. Voor te veel (aspirant-)studenten vormen kosten van onderwijsbenodigdheden een drempel om een opleiding te starten of af te ronden. Zoals de raad in het advies *Armoede en onderwijs* heeft gesteld, is het principieel onjuist dat er voor jongeren of hun ouders verschil bestaat in kosten tussen routes die leiden naar een diploma dat geldt als startkwalificatie.[3]
Ook wat betreft de herziening van de bekostiging acht de raad de gekozen insteek navolgbaar. Met het oog op demografische ontwikkelingen is het noodzakelijk te anticiperen op de verwachte (verdere) daling van de studentenaantallen. Voor de toegankelijkheid van het middelbaar beroepsonderwijs is het goed dat jongeren in heel Nederland dicht bij huis een opleiding kunnen volgen die bij ze past. Het is ook van belang dat het opleidingsaanbod aansluit bij de behoeften in een regio.[4] De keuzes die u maakt in het wetsvoorstel, doen volgens de raad recht aan deze complexe opgave. Voor mbo-instellingen gevestigd in regio's waar een forse daling zal optreden, voorkomt het wetsvoorstel een snelle en grote teruggang van hun budgetten. Dat helpt hen de verwachte daling op te vangen. Bovendien maakt de herziening de bekostiging voor alle mbo-instellingen stabieler en beter voorspelbaar.

Wel adviseert de raad, na invoering van de nieuwe systematiek, de gevolgen van de herziening voor het opleidingsaanbod te monitoren en de toereikendheid en de doelmatigheid van de bekostiging op instellingsniveau in het oog te houden. De raad onderstreept hiermee het belang van de monitoring die u de Tweede Kamer heeft toegezegd, en het belang van de evaluatie die in het wetsvoorstel is voorzien. Daarbij geeft de raad twee specifieke aandachtspunten mee.

[1] Conform artikel 12 van het Reglement van Orde van de Onderwijsraad heeft het raadslid Dominique Majoor niet deelgenomen aan de beraadslaging en besluitvorming omtrent dit advies, aangezien zij tevens bestuurder van een mbo-instelling is.
[2] De raad heeft ook kennisgenomen van de adviezen van de Reviewcommissie herziening bekostiging mbo en van de *position papers* voor het rondetafelgesprek in de Tweede Kamer op 23 september 2026.
[3] Dat wil zeggen mbo-opleidingen op niveau 2, 3 en 4 vergeleken met havo en vwo in het voortgezet onderwijs. Zie Onderwijsraad (2025). *Armoede en onderwijs.* Met 'ouder(s)' bedoelt de raad tevens 'verzorgers'.
[4] Zie ook Onderwijsraad (2025). Omgaan met dalende studentenaantallen.

Prins Willem Alexanderhof 20
2595 BE Den Haag
Nederland

www.onderwijsraad.nl
secretariaat@onderwijsraad.nl
tel: +31 70 310 00 00

Ten eerste is het voorstel gebaseerd op budgetneutraliteit voor het Rijk. Daarmee doet de herziening een beroep op solidariteit tussen mbo-instellingen. Voor een deel van de instellingen heeft de herziening negatieve financiële gevolgen. Die komen bovenop de budgetdaling waarmee vrijwel alle mbo-instellingen te maken hebben als gevolg van dalende studentenaantallen. Tegelijkertijd zijn er ook mbo-instellingen waar de studentenpopulatie groeit. Daarnaast zijn demografische ontwikkelingen met onzekerheid omgeven. Deze combinatie van herverdeling en onzekerheid vraagt erom scherp in het oog te houden wat de gevolgen zijn van de herziene bekostigingssystematiek voor de financiën van de instellingen en voor het opleidingsaanbod. Zo zal met enige regelmaat moeten worden bezien of de nu vastgestelde bedragen ook in de toekomst passend zijn en of de aangewezen regio's nog steeds de gebieden zijn waar een opslag nodig is. Ook vraagt de raad aandacht voor de vraag of de bekostiging toereikend is om te voldoen aan de extra verplichting ten aanzien van schoolkosten zonder dat hiervoor aanvullend budget beschikbaar komt.

Ten tweede is het ongewis welke dynamiek de herverdeling teweeg zal brengen tussen mbo-instellingen. Samenwerking tussen alle betrokken onderwijsinstellingen is essentieel – ook over regiogrenzen heen en vanuit een gezamenlijk gevoelde verantwoordelijkheid voor het behoud van een breed regionaal opleidingsaanbod.[5] Het is zaak te monitoren hoe het verschil in financiering de onderlinge samenwerking beïnvloedt. Naast de mbo-instellingen die een toegankelijkheidsopslag krijgen, verzorgen ook andere instellingen beroepsonderwijs voor studenten uit de aangewezen regio's. Het is van belang te bezien welk effect de gevraagde solidariteit heeft op de bereidheid om samen te werken aan toegankelijk opleidingsaanbod. In het bijzonder is de vraag of instellingen die de opslag niet krijgen, nog steeds bereid zijn inspanningen te leveren ten behoeve van aanbod voor studenten uit regio's waar de studentenaantallen fors dalen.

Gelet op de complexe opgave en op de problemen waaraan het voorstel tegemoetkomt, adviseert de raad positief over het ontwerpwetsvoorstel. Omdat ontwikkelingen in het middelbaar beroepsonderwijs en daarbuiten zich lastig laten voorspellen, acht de raad het van belang nauwlettend in de gaten te houden welke effecten de wet in de praktijk heeft. Toegankelijk beroepsonderwijs vraagt om een breed opleidingsaanbod dat jongeren in alle delen van het land toerust voor deelname aan de arbeidsmarkt en de samenleving.

Met beleefde groet,

prof. dr. L. Elffers
voorzitter

drs. M. van Leeuwen
secretaris-directeur

[5] Zie ook Onderwijsraad (2025). Omgaan met dalende studentenaantallen.

Bijlage: kern van het ontwerpwetsvoorstel[6]
Het wetsvoorstel voorziet in een wettelijke regeling voor schoolkosten. Een mbo-instelling wordt verplicht onderwijsbenodigdheden[7] ter beschikking te stellen aan studenten in beroepsopleidingen en voortgezet algemeen volwassenenonderwijs. Een instelling mag minderjarige studenten daarbij geen eigen bijdrage vragen voor schoolboeken en licenties.

Daarnaast voorziet het wetsvoorstel in een aanpassing van de bepaling en verdeling van het macrobudget voor beroepsopleidingen met ingang van bekostigingsjaar 2029. Invoering van een vaste voet dempt fluctuaties in de bekostiging als gevolg van veranderende studentenaantallen. Een *toegankelijkheidsopslag* houdt de bekostiging op peil voor instellingen in regio's waar de toegankelijkheid van het middelbaar beroepsonderwijs onder druk staat door fors dalende studentenaantallen. Een *maatwerkopslag* dempt negatieve herverdeeleffecten door deze op -4% te begrenzen. De hoogtes van de vaste voet en van de opslagen worden eenmalig vastgesteld. Ook de regio's waarbinnen instellingen een toegankelijkheidsopslag kunnen krijgen, worden eenmalig aangewezen.[8]

[6] Deze beschrijving is gebaseerd op de ontwerpwettekst en de daarbij behorende toelichting in de versie die op 14 juli 2026 is voorgelegd ter internetconsultatie. Zie Overheid.nl | Consultatie Wet toekomstbestendige financiering mbo
[7] In het voorstel gedefinieerd als: 'schoolboeken en overige onderwijsbenodigdheden waaronder licenties en ander lesmateriaal, gereedschappen, kleding en materiaal, die het bevoegd gezag noodzakelijk acht om een beroeps-opleiding of een opleiding voortgezet algemeen volwassenenonderwijs, of een deel daarvan, te kunnen volgen'.
[8] Volgens de memorie van toelichting betreft het tien regio's en twaalf instellingen (p. 16 en 17).